

КОРЕКЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ З ВАДАМИ СЛУХУ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР

Ігор ВИПАСНЯК

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Постановка проблеми та результати останніх досліджень. Потреба у русі є однією з найхарактерніших біологічних особливостей дитячого та підліткового організму [9,11,14].

Недостатня кількість рухів (гіпокінезія) є однією з причин багатьох захворювань як опорно-рухового апарату, так і вісцеральних систем. Обмежена м'язова діяльність не лише затримує розвиток організму, погіршує здоров'я [11], але й уповільнює засвоєння тих чи інших життєво необхідних рухових навичок, у тому числі і професійних [9,12].

Обмеження рухової активності школярів з порушенням слуху є наслідком негативного впливу перевантаженого навчального плану, індиферентного ставлення до уроків фізичної культури, прагнення побутового комфорту і зручностей, наявності хронічних захворювань. Ще одна важлива причина зниження рухової активності учнів – існуючі підходи до фізичного виховання у спеціалізованих навчальних закладах. Його завдання реалізуються, як правило, традиційно існуючими формами, методами та засобами, часто стандартними, однотипними та одноманітними.

Мета дослідження: виявити можливість корекції рухової активності психічних якостей дітей з порушенням слухом за допомогою народних рухливих ігор.

Організація і методи дослідження. Дослідження проводилось на базі спеціалізованої школи-інтернату для глухих в м. Калущ, Івано-Франківської області. У дослідженні взяли участь 67 учнів даної школи віком 13-17 років, з них 39 юнаків і 28 дівчат. Для дослідження рухової активності, був використаний метод тижневого хроно- і крокометражу за допомогою крокоміру OMRON HJ-109-E. Були виготовлені спеціальні карти, в яких реєструвалися всі види побутової і спортивної оздоровчої рухової активності під час занять фізичними вправами. Розподілового бюджету часу визначали за фремінгемською методикою [8]. Рівень фізичної підготовленості встановлювали за результатами тестів "Єврофіт" [14]. Психодіагностичне обстеження проводилося за допомогою батареї особистісних тестів Кеттела EPQ і методики діагностики групової згуртованості [13].

В основу групових занять фізичною культурою були покладені різноманітні прийоми й методи тренування: рухливі ігри із застосуванням перегляду відеозапису психомоторні вправи, методи "рухливого штурму" і направленої координації. Відпрацьовувалися вміння й навички "рухливого спілкування".

Дослідження проводилося в чотири етапи: на першому проводилося попереднє анкетування, спрямоване на дослідження особистісних проблем глухих дітей, що дозволило отримати оцінку власних думок і переживань, які є актуальними в умовах соціальної ізоляції; на другому – була сформована група дітей з явними ознаками соціальної дезадаптації та нейротизму; на третьому – групові тренінгові заняття для розвитку психомоторних здібностей; на четвертому – повторне психодіагностування метою вивчення впливу запропонованих засобів і методів корекції рухової активності.

За п'ятибальною шкалою оцінювали наявність і ступінь вираженості змін: у взаємовідносинах між учасниками після проведених занять; у взаємовідносинах з однокласниками, які не приймали участі в експерименті; у взаємовідносинах із старшими і молодшими дітьми; у стані здоров'я і самопочуття; у активності пошуку нового хобі; у здібностях і вміннях; у відношенні до перспективи майбутнього навчання; у переживаннях; в особистісних якостях; у цінностях і мотиваціях самореалізації.

Результати дослідження та їх аналіз. Як свідчать дані табл. 1 звична добова рухова активність дівчат з порушенням слуху, у порівнянні з юнаками, є дещо меншою. Дівчата з порушенням слуху, зокрема, більше часу відводять для домашніх справ, що забезпечує відповідний результат.

Таблиця 1

Показники рухової активності юнаків і дівчат 13–17 років із розладами слуху

Вік	n	M	±	m	P
Загальна рухова активність (%)					
12		4,95	±	0,64	> 0,05
7		4,1	±	0,59	
Спортивно-оздоровча рухова активність (%)					
12		3,16	±	1,14	< 0,05
7		2,41	±	1,40	

Ця картина спостерігається у показниках спортивно-оздоровчої рухової активності. Згідно з даними, що активні заняття фізичними вправами, і особливо у рухливими іграми, які проводяться на відкритих майданчиках, є важливою спортивно-оздоровчою руховою активністю неповносправних дітей [3,4,11]. Дані засоби сприяють кращій адаптації школярів до умов навчання у спеціальних навчальних закладах. Проте, у досліджуваному колективі питома вага даного виду рухової активності незначна: у хлопців становить 3,16%, у дівчат відповідно 2,41% (табл. 1). Як бачимо, дівчата значно менше займаються цим видом активності порівняно з юнаками ($P < 0,05$). Це свідчить, що для успішного соціальної інтеграції неповносправних школярів, особливо дівчат необхідно здійснювати цілеспрямовану корекцію їх рухової функції і найкраще у колі здорових дітей. За двома рядами досліджень [3,5,7], інтенсивну корекцію рівня рухової активності дітей необхідно застосовувати якомога раніше. При цьому важливим є своєчасний аналіз динаміки показників фізичної підготовленості, що дозволяє здійснювати корекцію рухової діяльності [6].

В результаті корекції рухової активності за допомогою рухливих народних ігор спостерігається посилення впевненості в собі, у своїх силах і самооцінці (фактор Н), емоційної врівноваженості (фактор С). Одночасно зменшується тривожність (фактор О), настороженість і рівень психофізичної напруженості та нервозності (фактор Q_4), дещо підвищилася відкритість і вираженість відчуттів та емоцій (фактор L). Усе це загалом свідчить про набуття загальних орієнтирів, нових навичок і знань, отриманих в процесі участі у рухливих ігор, що призводить до зростання стабільності психічного стану і зменшення загальної тривожності глухих дітей.

При аналізі результатів повторного тестування, за Г. Айзенком, встановлено, що спільні зі здоровими школярами заняття фізичною культурою сприяють підвищенню ступеня екстраверсії. Це пов'язане зі збільшенням рівня контактності на заняттях фізичної культури, необхідністю широкого спілкування, що веде до зростання оптимізму при оцінці власної життєвої позиції.

Наприкінці експерименту у глухих дітей спостерігається підвищення впевненості в собі, вони краще оволодівають прийомами спілкування між собою, що вказує на зниження рівня нейротизму.

Позитивні зростання індивідуальних психологічних якостей кожного окремого учасника експерименту проявляється у змінах результатів діагностики групової згуртованості. Так, до експерименту 73,6% дітей показали низькі результати в оцінці факторів А, Б, В і Д, що свідчить про відсутність згуртованості серед учасників груп та високу індивідуальну замкнутість. На відсутність спостережливості, незацікавленість до соціальних контактів вказує перевага фактору Г і Е, які обумовлюють певний ступінь відчуження від соціуму.

Висновки

1. Застосування народних рухливих ігор в процесі фізичного виховання глухих школярів сприяє підвищенню рівня рухової активності, що закономірно відображається на підвищенні рівня фізичної підготовленості.
2. Характер змін особистісних характеристик відповідає вирішенню основних завдань соціальної адаптації та інтеграції в процесі фізичного виховання спецшколі, що дозволяє говорити про високу результативність групової роботи як форми психологічної підтримки глухих дітей.
3. Зміст групових форм занять фізичними вправами адекватно відображає основні психологічні проблеми глухих дітей, які направлені на формування особистісних якостей, необхідних для успішної соціальної адаптації та інтеграції.

Література

1. Абилова Э.Н. Совершенствование двигательной сферы глухих детей младшего школьного возраста на музыкально-ритмических занятиях: Дисс...канд. пед. наук. – М., 1992. – 110 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование. – М.: Педагогика, 1982. – Кн. 1. – 318 с.
3. Байкина Н. Г. Диагностика и коррекция двигательной сферы у лиц с нарушением слуха: Учебное пособие. – Запорожье: ЗГУ, 2003. – 232 с.
4. Байкина Н.Г. Коррекционные основы физического воспитания глухих школьников: Дисс...д-ра пед. наук. – М., 1992. – 438 с.
5. Байкина Н.Г. Коррекция двигательной сферы глухих школьников в процессе физического воспитания //Материалы VII Всесоюзн. чтений /семинара дефектологий. – М., 1985. – С. 2-3.
6. Байкина Н.Г., Крет Я.В. Основы инвалидного спорта. – Запорожье, 2002. – 58 с.
7. Бишаева А.А. Развитие точности на движущийся объект в онтогенезе //Новые исследования в психологии и возрастной физиологии. – М.: Педагогика, 1991. № 2. – С. 90-92.

1. Давиденко Е.В., Масауд Р. Методика фремингемского исследования двигательной активности человека: Рекомендации по использованию. – К.: Спальмийская литература, 1999. – 12 с.
2. Жиликовский Я. Физкультура и спорт как средство социальной интеграции и адаптации инвалидов.- Дис...канд. пед. наук. – М., 1994. – 157 с.
3. Занек С. С. Особливості та ефективність формування мотивації учіння у студентів // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – Вип. 5. – Ч. 2.- С. 74-78.
4. Ильин В. Э. Внутренняя и внешняя мотивация учебной деятельности // Вопросы психологии. – 1987. – № 5. – С.129-138.
5. Коваленко Б. М. Вплив гіпокінезії та рухової активності на ріст і диференціацію скелетних м'язів: Дис. ... док. біол. наук: 03.00.11. – К.,1997. – 350с.
6. Корольчук М. С. Психологія: навч. посібник / За заг. ред. Корольчук М. С. – К.: Ельга, Ніка – Центр, 2004. – 400 с.
7. Коваленко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів. – К.: Олімпійська література, 2001. – 428 с.
8. Kucharski V., Bolach E. Klasyfikacja i definicje uszkodzen nazzadu sluchu oraz klasyfikacja uszkodzen w dyscyplinach sportu osob gluchoniemych // Оздоровча і адаптивна робота з неповносправними / За заг. ред. Бріскіна Ю., Линця М., Боляха В., Мисевича Р. – Львів: Видавець Тарас Сорока, 2004. – С. 97-102.

КОРРЕКЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ З ВАДАМИ СЛУХУ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР

Ігор ВИПАСНЯК

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Анотація. У статті розглядається проблема підвищення рівня рухової активності у глухих дітей засобами народних рухливих ігор та забав. Ігрова діяльність створює можливість виховання у глухих дітей відчуття колективізму, що є необхідною запорукою їх соціальної інтеграції.

Ключові слова: рухливі ігри, фізична підготовленість, глухі діти.

КОРРЕКЦИЯ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ШКОЛЬНИКОВ С НАРУШЕНИЕМ СЛУХА СРЕДСТВАМИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ПОДВИЖНЫХ ИГР

Игорь ВЫПАСНЯК

Прикарпатский национальный университет имени Василя Стефаника

Аннотация. В статье рассматривается проблема повышения уровня двигательной активности у глухих детей средствами национальных подвижных игр и развлечений. Игровая деятельность создаёт возможность воспитания у глухих детей чувства

колективизма, що являється необхідним умовою їх успішної соціальної інтеграції.

Ключевые слова: подвижные игры, физическая подготовленность, глухие дети.

MOTOR ACTIVITIES AND PSYCHOLOGICAL STATES' CORRECTION BY MEANS OF FOLK MOTION GAMES IN SCHOOLCHILDREN WITH HEARING IMPAIRMENTS

Ihor VYPASNIAK

Precarpathion National University named after V. Stefanyuk

Abstract. The problem of increase of motor activities of deaf children by means of folk motion games and entertainments is presented. The game activity gives an opportunity of bringing up deaf children in the sense of collectivism, which is a necessary prerequisite for condition of their successfully social integration.

Key words: motion games, physical preparedness, deaf children.

ГРУПОВІ ЗАНЯТТЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ГЛУХИХ ДІТЕЙ

Ігор ВИПАСНЯК

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Постановка проблеми. У зв'язку з інтенсифікацією сучасного життя, появою нових соціально-економічних явищ з усією гостротою постає проблема соціальної адаптації та інтеграції глухих дітей і необхідність пошуку адекватних засобів корекції негативних наслідків цієї вродженої та набутої патології.

Перед багатьма глухими дітьми, крім проблеми вибору майбутньої професії, постають соціально-психологічні проблеми. Невизначеність соціально-економічного положення поряд із втратою слуху сприймається ними як втрата життєвої перспективи.

У вітчизняній та зарубіжній літературі відзначаються негативні наслідки втрати слуху, які в цілому проявляються зниженням адаптаційної здатності до нових і нерідко складних, для цього контингенту дітей, життєвих умов.

Надання ефективної допомоги таким дітям ускладнюється через відсутність цілісного, достатньо відпрацьованого методологічного підходу до визначення змісту, форм і методів корекції психологічного стану засобами фізичної культури.

Як свідчить досвід практичної діяльності, без вирішення особистісних проблем глухих дітей неможливо вирішити проблему їх соціальної адаптації та інтеграції. При цьому відомо, що більшість індивідуальних негативних психологічних якостей нівелюється або бодай значно знижується в умовах, які виникають на мікрорівні, тобто в малих контактних групах. Власне, в таких групах процес спілкування і навіть